

میزگرد

بررسی جنبه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بیجاشده‌گان داخلی

۲۷ قوس / آذر ۱۳۹۸

@AISS_Afg

@AISSAfg.Herat

www.aiss.af

انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان
Afghan Institute for Strategic Studies

AISS-R-019-2019

گزارش میزگرد

«بررسی جنبه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بیجاشده‌های داخلی در هرات

۲۷ قوس ۱۳۹۸

انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان در هرات، روز چهارشنبه میزگردی را جهت بررسی جنبه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بیجاشده‌های داخلی در هرات برگزار نمود. این برنامه با حضور برخی از مقامات دولتی، اساتید دانشگاه، فعالین رسانه‌ای و فعالین جامعه مدنی آغاز گردید. سخنرانان این برنامه آقای احمد جاوید نادم؛ رئیس امور مهاجرین و عودت‌کننده‌گان در هرات، آقای سید اشرف سادات؛ مسئول ساحوی دفتر مجما (ACSFo)، آقای فواد احمدی مسئول تلویزیون آریانا هرات بودند و گرداننده‌گی برنامه را نیز خانم پریسا سکندری به عهده داشت.

در ابتدای برنامه آقای احمد جاوید نادم عنوان موضوعات سخنرانی خود را مطرح نمود. موضوعاتی که از جانب آقای نادم بیان گردید در چند محور شامل علت مهاجرت و بیجاشدگی، معرفی پالیسی ملی بیجاشده‌گان داخلی، کارکردهای چند ساله‌ی ریاست امور مهاجرین و عودت‌کننده‌گان و ارائه اعداد و ارقام بیجاشده‌گان بود.

آقای نادم در ابتدا به ویژگی‌هایی که بیجاشده‌گان را به هرات می‌کشاند اشاره نمود که از آنجمله هم مرزبودن این ولایت با دو کشور همسایه، مهمان‌نوازی مردم هرات، وجود شهرک صنعتی و تصور وجود زمینه اشتغال در این ولایت است. آقای نادم اضافه نمود که پیشنهادی جهت ظرفیت‌سنجی ولایت هرات برای پذیرش میزان بیجاشده‌گان داده شده اما این کار تاکنون صورت نگرفته است.

آقای نادم اضافه نمود که کمبود منابع، کمبود ساختارهای تشکیلاتی و کمبود بودجه در ولایت هرات وجود دارد و به همین دلیل این ولایت بحران بزرگی را تحمل می‌کند. آقای نادم افزود که در سروی‌های اخیر که صورت گرفته مشخص گردیده که امسال ۹۵۰۰۰ فامیل مستحق دریافت کمک‌های زمستانی هستند که اگر به آنان رسیدگی نشود امکان دارد یک فاجعه‌ی انسانی رخ بدهد. آقای نادم افزود تمام تلاش‌های جامعه جهانی و دولت افغانستان تاکنون توانسته تنها به ۶۰۰۰۰ فامیل کمک نماید و

هنوز هم ۳۰ الی ۳۵ هزار فامیل عدم دسترسی به غذا را دارند. این در حالیست که کمک‌هایی که از سوی دولت افغانستان صورت می‌گیرد، تنها کمک‌های اضطراری و عاجل بوده و برای دو یا سه ماه دوام می‌کند. آقای نادم علاوه نمود که در کنار کمک‌های صورت گرفته به بیجاشده‌گان، ریاست مهاجرین و عودت‌کنندگان تلاش می‌کنند تا ماهی‌گیری را به آنان بیاموزند نه ماهی خوردن را و به همین دلیل برنامه‌های کوتاه مدتی چون فن و حرفه، آموزش‌های زراعتی، مکاتب، کورس‌های کوتاه مدت، برای آنان برگزار می‌شود. آقای نادم بیان نمود که ریاست مهاجرین و عودت‌کنندگان تلاش می‌کند تا فرهنگ شهرنشینی را به آنان بیاموزاند اما کمتر علاقمندی از سوی بیجاشده‌گان دیده شده است. او اضافه نمود که به دلیل سیستم تشکیلاتی موجود، باعث گردیده تا پلان‌ها به صورت درست پیش نرفته و در مواردی منجر به بازدهی کمتر گردد. به گفته‌ی او، آماري که از سال ۲۰۰۲ تاکنون به این اداره ثبت گردیده، نشان‌دهنده‌ی ۱۵۸۷۲۳ فامیل بیجاشده‌ی داخلی است که در هرات اقامت دارند.

آقای سادات دومین سخنران این میزگرد بود او صحبت‌های خود را در قالب موضوعات «نوع زندگی، تبعات فرهنگی و اجتماعی آنان، دغدغه‌ها و فرصت‌ها و پیشنهادات» ارائه نمود. او گفت علاوه بر جنگ مطمئناً خشک‌سالی، ناامنی و منازعات قومی از عواملی است که باعث بیجاشده‌گی می‌گردد که آمار این مسئله نشان می‌دهد که هرات، پس از کابل بیشترین بیجاشده‌گان داخلی را در خود جای داده است که مسئله اصلی در این میزگرد بررسی بیجاشده‌گانی است که در کمپ‌ها زندگی می‌کنند و تاکنون با بافت شهری هرات وفق پیدا نکرده‌اند.

آقای سادات بیان نمود که بسیاری از این بیجاشده‌گان با اینچنین زندگی که در شهر میزبان دارند، به دلیل کمک‌های ملی و بین‌المللی به منافع خوبی دست یافته‌اند. او بیان نمود که حضور این افراد در سطح شهر، جامعه‌ی فرهنگی هرات را با چالش‌های جدی مواجه ساخته و این ولایت دچار تحول منفی گردیده است. آقای سادات همچنان از بعد اقتصادی نیز این موضوع را به بررسی گرفت.

او بیان نمود که از زمان آقای ترکی تاکنون همواره تلاش‌ها جریان دارد تا کمپ‌های بیجاشده‌گان از زمین‌هایی که ساحه‌ی تجارتی شناخته شده، بیرون کشیده شود، اما این موضوع تاکنون حل نگردیده است. در قدم دوم بسیاری از این بیجاشده‌گان دست‌فروشی میکنند و بازار را متضرر می‌سازند. در قسمت سوم، زمین‌های توسعه‌وی نیز در اختیار این گروه قرار دارد. او همچنان به شهرکی اشاره کرد که از بودجه‌ی شاروالی و کمک‌های بین‌المللی ساخته شده اما آنان حاضر نیستند که به آنجا نقل مکان کنند.

موضوع سوم که آقای سادات به آن اشاره نمود بعد امنیتی حضور بیجاشده‌گان در هرات است. او بیان نمود که مناطق اسکان این افراد همواره منبع ترور، اختطاف و سرقت‌های مسلحانه بوده و اکثراً از این مناطق افرادی دستگیر و مورد پیگرد قرار گرفته‌اند که عضو گروه‌های مخالف دولت بوده‌اند.

آقای سادات در قسمتی از صحبت‌های خود به دغدغه‌های مردم هرات در مورد مسئله بیجاشده‌گان اشاره کرد. او در این بخش به چند سوال اساسی اشاره نمود که چرا تاکنون برنامه‌ای برای تغییر سبک زندگی آنان در طی ۱۸ سال دوران نوین روی دست قرار نگرفته است؟ چرا سبک زندگی این افراد تاکنون به حالت بدوی باقی مانده و جذب جامعه‌ی هرات نشده‌اند؟ چرا این افراد در کمربندهای امنیتی شهر هرات اسکان می‌گزینند و آیا این جابجایی برنامه‌ریزی شده است و یا خیر؟ چرا کمک‌های ملی و بین‌المللی نتوانسته تغییری در زندگی آنان ایجاد کند؟

آقای سادات بیان نمود که باید هرچه زودتر چاره‌ی سنجیده شود؛ یا به مناطق اصلی خود برگردانده شوند و یا با بافت شهر هرات وفق داده شود. همچنان نظام‌مند شدن کمک‌های ملی و بین‌المللی یکی دیگر از پیشنهادات آقای سادات بوده است.

آقای فواد احمدی سخنرانی سوم این برنامه ضمن قدردانی از انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان، در رابطه به آنچه رسانه‌های افغانستان در مورد بیجاشده‌گان یافته‌اند سخنرانی نمود. او افزود موارد بسیاری است که خبرنگاران آنها را با مسئولان دولتی مربوط به اشتراک گذاشته‌اند، اما رسیدگی صورت نگرفته است. آقای احمدی بیان نمود که خاموشی نهادهای دولتی به خصوص مقامات محلی در هرات در این زمینه می‌تواند چند بعد داشته باشد. که یکی از این موارد این است که به این افراد دستور داده شده تا خود را درگیر این قضایا نسازند.

به گفته‌ی آقای احمدی بر اساس گزارشی که در سال ۲۰۱۸ رادیو کلید منتشر کرده بود، ۳۰ درصد جرایم سازمان‌یافته در هرات از سوی مهاجرین و بیجاشده‌گان انجام شده که این رقم امروزه به ۳۳ درصد افزایش یافته است. پدیده‌ی ورود بیجاشده‌گان در هرات تا حدودی این ولایت را بدنام کرده است، در قسمت ترافیک دیده می‌شود که ۳۰ درصد زرنج‌های موجود در این شهر مربوط به بیجاشده‌گان است و این وضعیت باعث حادثات ترافیکی زیادی در این شهر شده است. اولین کودک‌فروشی در هرات از سوی بیجاشده‌گان داخلی صورت گرفت و تاکنون نیز این روند تا حدی جریان دارد. آقای احمدی همچنان به سوءاستفاده از رسانه‌ها از جانب بیجاشده‌گان برای جلب کمک‌های جهانی اشاره کرد.

دومین موضوعی که آقای احمدی به آن اشاره کرد این بود که ۲۵ درصد از خانه‌های بیجاشده‌گان در داخل شهر هرات قرار دارد. او علاوه نمود که این بیجاشده‌گان از سوی رهبران خود که افراد سرشناسی نیز هستند، در مواقع دریافت کمک، از نقاط مختلف شهر جمع‌آوری شده و پس از دریافت آن، دوباره به خانه‌های خود در داخل شهر برمی‌گردند. مشکلات اخلاقی نیز معضلی است که از سوی کودکان بیجاشده‌گان داخلی دیده شده است.

آقای احمدی همچنان نهادهای مدنی را نیز به سکوت متهم کرد. او به آمارهای ارائه شده از سوی آقای نادم اشاره نمود و گفت یک میلیون و دوصد هزار بیجاشده‌ی داخلی در هرات وجود دارد و بر اساس آمارهای که در دولت وجود دارد یک میلیون و هشتصد و سی و هشت هزار بودجه تعیین می‌گردد.

آقای احمدی به گسترش و توسعه‌ی شهری هرات اشاره نمود و گفت بنا به اینکه ساحات در حال گسترش شهر هرات به بیجاشده‌گان داده شده، امنیت نسبی آن مناطق نیز از بین برده شده و دیگر به آن مناطق رفت و آمد صورت نمی‌گیرد. آقای احمدی سکوت نهادهای مدنی، اعضای شورای ولایتی، نمایندگان پارلمان و حتی مقامات محلی هرات را خیانت به نسل‌های بعدی دانست.

آقای احمدی بیان نمود که ۴۰ درصد زراعت حوزه‌ی غرب افغانستان با جابجایی آنان در دیگر ولایات صدمه دیده است. او همچنان از نهادهای بین‌المللی خواست در عوض دادن پول به بیجاشده‌گان برای آنان مکتب بسازند و آنها را با سیستم شهری هرات عیار بسازند. آقای احمدی همچنان از دید سیاسی مسئله حضور بیجاشده‌گان داخلی را به بررسی گرفت. او گفت در اکثر برنامه‌هایی که در حمایت از حکومت مرکزی در هرات برگزار می‌گردد، ازین افراد استفاده شده و ضربه‌ای بزرگ به چهره هرات و مردم هرات وارد می‌شود. به نام این افراد کمک‌های زیادی صورت می‌گیرد اما اکثراً به آنان پرداخت نمی‌شود و زمینه فساد را فراهم می‌کنند.

پاسخ آقای نادم به انتقادات آقای احمدی

آقای نادم در پاسخ به صحبت آقای احمدی که خواهان استفاده‌ی ایشان شده بودند، گفت: «استعفاء در این شرایط راه حل مناسبی نیست. ما نیز با این چالش‌ها مواجه هستیم اما پالیسی مهاجرین و بیجاشده‌گان و طایف تمام وزارت‌ها را مشخص نموده و اینکه عده‌ای از این وزارت‌خانه‌ها در انجام وظایف خود تعلل می‌کنند، وزارت مهاجرین و بیجاشده‌گان مقصر نیست. او بیان نمود که وظیفه ریاست امور مهاجرین و بیجاشده‌گان کمک به تمام آنان بدون در نظر داشت قومیت، مذهب، ولایت و یا حتی رنگ آن است. آقای نادم افزود که کمک‌های ملی و بین‌المللی حیث و میل شده، به تعداد اندکی کمک صورت گرفته و در مواردی در ازای این کمک‌ها از آنان اخاذی صورت می‌گیرد. آقای نادم افزود قرار بر این بود که نزدیک به ده هزار فامیل بیجاشده را در مسلخ سابق هرات جای داده و آنان را مدغم بسازند و کارهای زیادی در این قسمت صورت گرفت که قرار زیر است.

۱. تغییر نام این مکان به شهرک بهزاد جهت آشنایی آنان با استاد هنر هرات

۲. ساخت مکتب به هزینه‌ی دو لک دالر

۳. ساخت شفاخانه

۴. ساخت مراکز آبرسانی شهری

آقای نادم افزود این کمک‌ها نزدیک به دوملیون دالر هزینه داشته است. همچنان در قسمتی دیگر نزدیک به یک و نیم هزار نمره زمین برای بیجاشده‌گان توزیع گردید و خدمات آبرسانی شهری، ساخت جاده، ساخت ۴۵۰ سرپناه در منطقه شیدایی انجام شد؛ اما متأسفانه این زمین‌ها از جانب بیجاشده‌ها فروخته شد و دوباره به شهرک افسرا برگشتند و حتی عده‌ای دیگر حاضر به اسکان در مناطق ساخته‌شده برای آنان نیستند.